

Les neveres de les comarques del nord de Castelló

Pasqual Boira

Cava de D. Miguel Serra Mariola

En el *Tossal Gros* del mes de juny passat, vaig parlar d'aquest mateix tema, d'una manera general, en una espècie d'homenatge a aquelles persones que feien possible que els nostres avantpassats tinguessin l'oportunitat de beure líquids freds quan no hi havia ni electrodomèstics ni fàbriques de gel.

Ara, en ple mes de febrer (quan aquella esforçada gent dels segles XVII, XVIII ó XIX s'afanyaven a omplir els pous de neu tot just queia una nevada), he pensat a oferir als lectors i lectores de la nostra revista un breu -encara que complet- catàleg de tots els pous de neu identificats a les nostres comarques més pròximes. Moltes d'aquestes neveres -tot i que coneixem la seua existència- no han pogut ni tan sols ser localitzades; d'altres, terraplenades o derruïdes, no ofereixen cap vestigi d'allò que foren. Solament unes quantes, més o menys deteriorades, poden ser admirades per tothom, de les quals donaré informació un poc més detallada, per si de cas algú es decideix a contemplar *in situ* algunes d'aquestes construccions, les quals, mal que oblidades, continuen sent monuments arquitectònics que ens traslladen a un temps passat que, per moltes circumstàncies, no hauria de caure en l'oblit. Les neveres de les nostres comarques eren petites, si les comparem amb les grans construccions de la Serra Moriola o del carrascar de la Font Roja, d'Alcoi; però algunes, com ara la de la Font dels Regatxols (d'Ares), la Nevera Vella (de Catí) o la del Mas de Penyagolosa, són d'una bellesa extraordinària.

Passem, sense més preàmbuls, al catàleg de neveres.

La Tinença de Benifassà.

Fredes.

- Nevera del Mas Blanc: no té cap indici de coberta i el pou està bastant deteriorat. La seua altura a penes superaria els 4 m. amb un diàmetre de 5 m. y uns 70 m³ de capacitat.

- Nevera del camí del Boixar: es tracta d'una gelera d'uns 130 m³ de capacitat.

- Nevera del Mas de Peraire: no ha pogut ser localitzada.

Boixar.

-gelera del Cap de la Serra: molt rudimentària i pràcticament derruïda.

-la nevera: situada als voltants del poble, es troba totalment terraplenada.

-nevera del Mas de l'Hostalet: no ha estat localitzada.

Bel.

-la nevera: gelera situada als voltants del poble, avui pràcticament derruïda.

-nevera del Cementiri: gelera petita molt mal conservada.

Castell de Cabres.

-nevera de Formiganes: no localitzada.

Els Ports.

Morella

-nevera del Mas del Regatxol: pou molt petit i mal conservat.

-nevera del Monxiacre: sense coberta i molt deteriorada.

-nevera del Mas de Colomer: no conserva la coberta. Té una altura de 8 m. un diàmetre de 5'30 m. i una capacitat aproximada de 180 m³.

-la nevera: es troba al nucli urbà, prop de la porta de la Nevera, abans d'arribar-hi, a mà esquerra. Fou restaurada en 1996 i, encara que estiga tancada, pot visitar-se. Té 8 m. d'altura, 6 m. de diàmetre i una capacitat de 225 m³.

Herbers.

-nevera del Mas d'Andreu I: és molt petita i no presenta indicis de coberta.

-nevera del Mas d'Andreu II: no ha estat localitzada.

-nevera del Castell del Baró d'Herbers: es troba a l'interior del Castell del Baró d'Herbers. Mesura 4'20 m. d'altura i té un diàmetre de quasi 5 m amb una capacitat de 56 m³. És circular i una part del pou està excavada en la roca. Està construïda amb maçoneria i pedra seca. La coberta està formada per una jàssera recolzada sobre unes columnes elegants que sosté les bigues del sostre. A la sala de la nevera, s'accedeix directament des de l'exterior de l'edifici a través d'una porta; dues portes

La Nevera (Morella).